

1. Obiekt

**KOŚCIÓŁ RZYM.KAT. PARAF. OB. FIL.
PW. ŚW. WAWRZYŃCA**

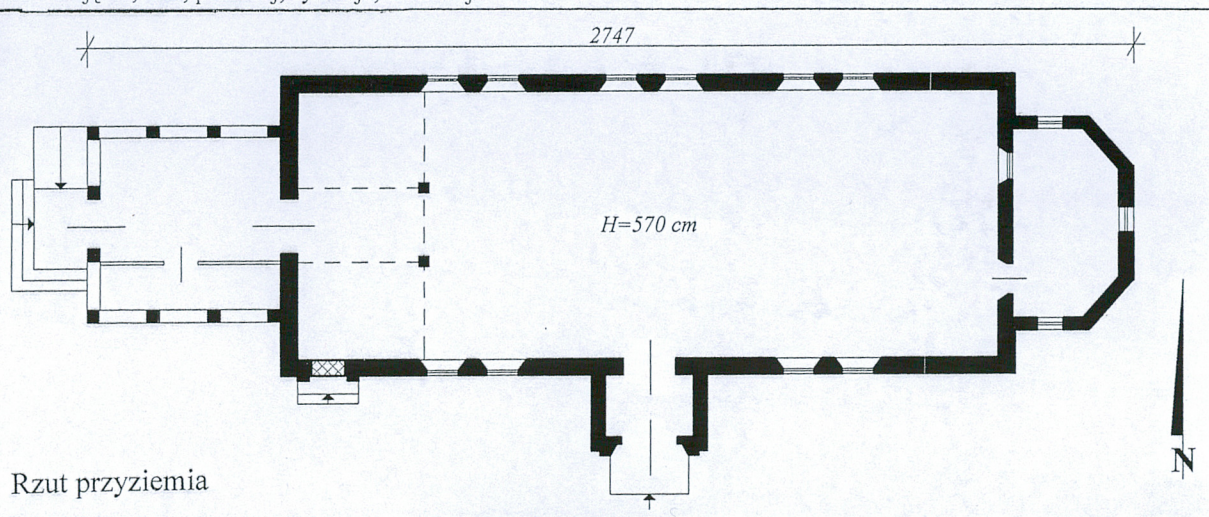
2. Czas powstania

XVIII wiek, lata trzydzieste
XX wieku

3. Miejscowość

RUDKI

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Rzut przyziemia

4. Adres Rudki, 78-607 Rudki

nr działki 253

nr hipotecz.

5. Przynależność administracyjna

województwo zachodniopomorskie

powiat Wałcz

gmina Wałcz

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Rutki

Hoffstädt

7. Przynależność administracyjna

przed 1. I. 1999 r.

województwo pilskie

gmina Wałcz

8. Właściciel i jego adres

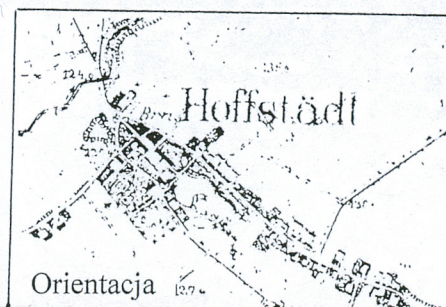
Parafia rzym kat. pw.
św. Wawrzyńca w Rudkach
78-607 Rudki

9. Użytkownik i jego adres

Kościół rzym kat. pw. św.
Wawrzyńca w Rudkach
78-607 Rudki

10. Rejestr zabytków

Nr A-685 data 8 września 2010 r.

Orientacja

Widok ogólny od północy

7576

Kościół jest budowla złożoną, powstała w trzech etapach budowlanych. Najstarszym członem jest wieża w konstrukcji ryglowej, wzniesiona około 1665 roku. Nawę zbudowano w latach trzydziestych XX wieku, zakrystia powstała w latach czterdziestych XX wieku. Miejscowość Rudki, znana pod nazwami: Rutki, Ruthki istniała co najmniej od XV wieku. W 1602 roku nazwę Rutki zastąpiono niemiecką nazwą Hoffstädt i taką nazwę zachowała miejscowość do 1945 roku. W czasach średniowiecza należała do rodu Goltzów. W 1798 roku przeszła w posiadanie rodzin niemieckich, pozostając ich własnością do 1945 roku. Nie wiadomo czy kościół istniał w czasach średniowiecza. Wiadomo, że w czasach reformacji w Rudkach powstał ewangelicki zakład opiekuńczy, natomiast o kościele wspomina się w dokumentach po raz pierwszy w 1665 roku. Z tego okresu pochodzi obecna wieża kościoła, do której jeszcze na początku XX wieku przylegała nawa wzniesiona w konstrukcji szachulcowej, wzniesiona, jak twierdzą historycy około 1800 roku na miejscu siedemnastowiecznej nawy. W 1846 roku do parafii w Rudkach należał kościół w Dębolicach. W latach trzydziestych XX wieku, na miejscu nawy w konstrukcji ryglowej zbudowano nową nawę ceglana zachowaną do dziś. Teren parceli kościelnej ogrodzono murem wzniesionym z cegieł w układzie ażurowym. W latach czterdziestych XX wieku, do wschodniej ściany nawy dobudowano zakrystię przebijając przejście do nawy. Po wschodniej stronie zakrystii postawiono pomnik, po stronie zachodniej postawiono wolnostojącą dzwonnice.

Wieża barokowa, nawa modernistyczna.

Sytuacja. Wieś położona jest 19 km na północ od Wałcza, 2 km na zachód od szosy łączącej Wałcz z Czaplinkiem. Parcela kościelna o rzucie wydłużonego prostokąta znajduje się w centralnej części wsi. Ogrodzona jest ceglanym murem z wejściem na teren posesji w murze północnym od strony drogi. Kościół położony jest we wschodniej części parceli, jest orientowany. Przy granicy działki po stronie zachodniej znajduje się wolnostojąca dzwonnica, obok krzyż misyjny, a po stronie wschodniej znajduje się postument z figurą Chrystusa. Główne wejście do kościoła znajduje się w zachodniej ścianie wieży, drugie wejście znajduje się w północnej ścianie zakrystii. Wokół kościoła ułożone są betonowe płyty.

Materiał i konstrukcja. Nawa kościoła oraz kruchta po stronie południowej oraz zakrystia po stronie wschodniej zbudowane są z cegły ceramicznej. Ściany zewnętrzne, oprócz ościeży portali i okien pozostawionych w licu ceglanym, są otynkowane tynkami gruboziarnistymi cementowo-wapiennymi. Ściany wieży, posadowione na fundamentach z cegieł, zbudowane są w konstrukcji szkieletowej. Szkielet wykonany jest ze słupów, po pięć w ścianach południowej i północnej i po cztery w ścianach wschodniej i zachodniej, stężonych belkami oraz zastrzałami. Konstrukcja ta od strony zewnętrznej jest odeskowana, od wnętrza zaślonyta płytami laminowymi.

Sklepienia i stropy. Wnętrze nawy przykryte jest pozornym sklepieniem beczkowym o zaniżonej strzałce. Sklepienie wykonane jest z drewnianych krążyn obitych od wnętrza deskami, od strony zewnętrznej zabezpieczonych polepą z gliny. Sklepienie usztywnione jest sześcioma żelaznymi ściągami. Wnętrze zakrystii i kruchty przykryte są stropami drewnianymi, z otynkowanymi podsufitkami. Kruchta podwieżowa przykryta jest stropem drewnianym, belkowym, obitym płytami laminowymi. Wyższe kondygnacje przykryte stropami belkowymi bez deskowania.

Wieżba dachowa i pokrycie dachu. Wieżba nad nawą drewniana, krokwiowa z rzędem słupów z zastrzałami, słupy ustawione są w osi podłużnej poddasza. Dach pokryty jest dachówką betonową zakładkową. Hełm wieży oraz dach nad zakrystią pokryte są blachą ocynkowaną.

Schody. Na zewnątrz przed dwoma wejściami do wnętrza schody betonowe, przed wejściem do zakrystii obłożone płytami ceramicznymi. We wnętrzu nawy schody drewniane, jednobiegowe prowadzące na emporę organową, ujęte balustradą wypełnioną prostymi szczeblinkami.

Posadzki i podłogi. W nawie posadzki ceglane, w kruchtach posadzki betonowe.

Stolarka drzwi. W wejściu głównym w wieży drzwi drewniane, dwuskrzydłowe wykonane współcześnie.

Drzwi zewnętrzne w kruchcie drewniane dwuskrzydłowe ramowo - płycinowe, pomalowane na kolor beżu, obecnie nieczynne. Drzwi prowadzące do zakrystii wykonane współcześnie. We wnętrzu drzwi prowadzące z kruchty do nawy trzyskrzydłowe, ramowo – płycinowe przeszklone w górnych partiach.

Stolarka okien. W oknach wąskie ramy i szczeblinki żelazne.

Rzut. Kościół złożony jest z nawy z kruchtą, wieży oraz zakrystii. Nawa na rzucie prostokąta o wymiarach 19.30 x 8.11 m. Do środkowej części ściany południowej przylega niewielka kruchta na planie kwadratu. Przy ścianie zachodniej znajduje się wieża na planie kwadratu o wymiarach 3.24 x 265 m. Do wschodniej ściany nawy przylega niewielka zakrystia na planie pięcioboku o głębokości 3.00 m.

14. Kubatura 770m3	15. Powierzchnia zabudowy 135 m2	16. Przeznaczenie pierwotne Kościół parafialny	17. Użytkowanie obecne Kościół parafialny
18. Prace budowlane i konserwatorskie po 1945 r. 8 czerwca 1945 roku miało miejsce poświęcenie kościoła, a sześć lat później erygowanie parafii p.w. św. Wawrzyńca. W kwietniu 1951 roku przywieziono do Rudek z Golc 3 dzwony i zawieszono na leżach zdjętych z wieży kościoła w Rudkach. Dzwonom nadano imiona: Pius, Edmund, Wojciech. W 1951 roku Rudki stały się samodzielną parafią z pięcioma kościołami filialnymi. W 1962 roku wykonano drzwi do zakrystii oraz drzwi do kruchty podwieżowej i do nawy. Do tego czasu do kościoła wchodziło przez wejście boczne, obecnie zamknięte. W kruchcie wylano posadzkę betonową i wykonano betonowe schody. C.d. załącznik nr 1.		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Kościół z uwagi na dużą wartość historyczną i wysokie walory zabytkowe złożonej substancji budowli, kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków. Najcenniejszym członem budowli jest wieża, o jednej z najstarszych w regionie konstrukcji drewnianej, zachowanej w całości. Korpus nawy reprezentuje natomiast rzadki na terenie województwa zachodniopomorskiego przykład budowli modernistycznej w skromnym wariacie dostosowanym do warunków wiejskich. Wieża wymaga gruntownego remontu, poprzedzonego inwentaryzacją oraz projektem. Drewniana konstrukcja powinna być zachowana w stopniu maksymalnym, dach należy pokryć dachówką ceramiczną. Gruntownej zmiany wymaga opracowanie ścian kruchty podwieżowej, obecne opracowanie jest niewłaściwe pod względem konserwatorskim. W nawie wskazany jest remont więźby dachowej oraz wymiana pokrycia dachu z dachówki zakładkowej na ceramiczną karpiówkę. We wnętrzu wskazana jest konserwacja stropu oraz pomalowanie ścian na kolor pierwszej warstwy malarskiej. Remontu wymaga również ceglany mur otaczający parcelę kościelną.	
19. Stan zachowania (fundamenty, ściany, sklepienia, stropy, konstrukcja dachowa, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Nawa. W południowym narożniku ściany zachodniej widoczne pionowe pęknięcia, które świadczą o procesie osiadania fundamentów. Pozostałe mury nie wykazują zagrożeń. W konstrukcji wieży zagrożone są słupy i belki gdyż są zawilgocone, zaatakowane owadami i częściowo spruchniałe. Mury obwodowe wtórnie otynkowane tynkami cementowo-wapiennymi są nieodpowiednie do charakteru budowli. Pierwotna faktura tynków znajduje się pod warstwą wierzchnią. Więźba dachowa miejscami zawilgocona i zaatakowana owadami. Pokrycie dachu nad nawą oraz nad wieżą jest nieodpowiednie do charakteru obu członów budowli. Ponadto pokrycia są nieszczelne co powodują zamakanie więźby dachowej.			

21. Akta archiwalne, źródła kartograficzne i ikonograficzne (rodzaj, nr i miejsce przechowywania)
Kronika kościoła p.w. św. Wawrzyńca w Rudkach. W zbiorach parafii p.w. św. Wawrzyńca w Rudkach.

23. Uwagi różne

nr inv. 1332 D / 2010, CD 142

24. Opracował: (imię, nazwisko, data, podpis)

tekst mgr. Kazimiera Kalita-Skwirzyńska 06. 2010 r.

plany, rysunki inż. mgr. Czesław Skwirzyński 06. 2010 r.

zdjęcia, fotogr. K.Kalita Skwirzyńska 05. 2010 r.

miejsce przechowywania negatywów

K. Kalita-Skwirzyńska
C. Skwirzyński
K. Kalita-Skwirzyńska

22. Bibliografia

- L.Bąk, Ziemia Wąlecka w dobie Reformacji i Kонтрreformacji w XVI -XVIII w., Wyd. Ekolog 1999, s. 236
- Z. Boras, R.Walczak, A.Wędzki, Historia Powiatu Wąleckiego, Poznań 1961
- Ks. T.Cenowa, Ziemia Pogranicza. Dekanat Wąlecki w latach 1821-1920, Radom 2004, s. 128
- Deutsche Krone. Stadt und Kreis. Heraus. von Karl Ruprecht im Auftrag des Verein Deutsch Kroner Heimathaus e.V. 4515 Bad Essen, Haus Deutsche Krone s.291
- Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, Koszalin 1987, s.568

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach
(daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

1. Miejscowość RUDKI	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół rzym.kat. par. pw.	5. Zawartość wkładki: c.d. p. 12, 13, foto.
2. Gmina Wałcz		
3. Województwo zachodniopomorskie		

c.d. p. 18.

Wieżę obito nowymi deskami, a ścieżkę wokół kościoła wyłożono płytami betonowymi. W 1967 roku wieżę pokryto blachą, w 1969 roku pomalowano ściany we wnętrzu i postawiono nową dzwonnice. W 1972 roku odnowiono kościół na zewnątrz. W 1974 roku wylano płyty betonowe wokół kościoła. W 1978 roku pomalowano ściany i oszklono okna. W 2000 roku zakupiono dwa dwa żyrandole.

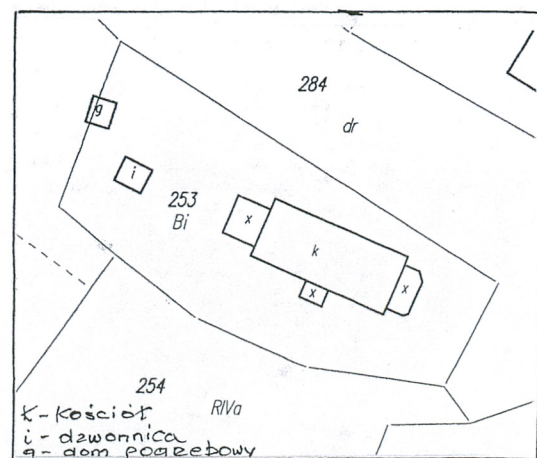
c.d. p. 13.

Bryła. Nawa kościoła o wysokości ^{570cm} przykryta jest dachem dwuspadowym, kruchta niższa od nawy przykryta dachem trójpółaciowym. Zakrystia przykryta dachem pięciopółaciowym. Wieża znacznie wyższa od nawy, jest czterokondygnacyjna, przykryta dachem namiotowym.

Wnętrze nawy jednoprzestrzenne. W ścianie wschodniej wejście do zakrystii przesunięte z osi centralnej w kierunku południowym. Kruchta otwarta do nawy szerokim, prostokątnym otworem. Przy ścianie zachodniej empora organowa z wejściem do kruchty podwieżowej. W narożniku południowo-zachodnim schody prowadzące na emporę. Wnętrze kruchty podwieżowej wydzielone płytami laminowymi.

Wypożyczenie. Z historycznego wyposażenia pozostały następujące elementy; ambona, chrzcielnica, lampka wieczna, obraz olejny na płótnie przedstawiający Chrystusa, obraz przedstawiający Chrystusa, dwa świeczniki wiszące, dwa lichtarze, krzyż ołtarzowy, dzwonek sygnałny, komplet ławek, empora organowa. Zachował się również feretron z dwoma obrazami na blasze pochodzący z innego kościoła. W wolnostojącej dzwonnicy znajdują się trzy dzwony.

Instalacje. Elektryczna.

Plan sytuacyjny

Wkładkę założył: K. Kalita-Skwirzyńska

Miejsce przechowywania negatywów: WUOZ Szczecin

Wzór ODZ

Wieża od strony pñ.-zach.

Elewacja południowa

Wejście do kruchty przy ścianie południowej

1. Miejscowość **RUDKI**
2. Gmina **Wałcz**
3. Województwo **zachodniopomorskie**

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
Kościół rzym.kat. par. pw.

5. Zawartość wkładki:
foto.

Elewacja południowa

Elewacja wschodnia

Wkładkę założył: **K.Kalińska-Skwirzyńska**

Miejsce przechowywania negatywów : **WUOZ Szczecin**

Wzór ODZ

Przybudówka przy wschodniej ścianie nawy

Wnętrze z widokiem na ścianę wschodnią

Wnętrze z widokiem na ścianę zachodnią

1. Miejscowość **RUDKI**
2. Gmina **Wałcz**
3. Województwo **zachodniopomorskie**

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
Kościół rzym.kat. par. pw.

5. Zawartość wkładki:
foto.

Wnętrze z widokiem na ścianę

Przejście z nawy do kruchty

Wkładkę założył: **K.Kalita-Skwirzyńska**

Miejsce przechowywania negatywów : **WUOZ Szczecin**

Wzór ODZ

Schody prowadzące na emporę

Konstrukcja wieży.

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

1. Miejscowość RUDKI	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół rzym.kat. par. pw.	5. Zawartość wkładki: foto.
2. Gmina Wałcz		
3. Województwo zachodniopomorskie		

Dzwonnica po zach. stronie kościoła.

Pomnik z rzeźbą Chrystusa.

Wkładkę założył: K.Kalińska-Skwirzyńska

Miejsce przechowywania negatywów: WUOZ Szczecin

Wzór ODZ